

**Delflands visie op de
afvalwaterketen**

2015

Colofon

uitgave: Hoogheemraadschap van Delfland
plaats: Delft
datum: 20 februari 2008
kenmerk: 684666
versie: 3.0
status: Document vastgesteld in D&H d.d. 11 maart 2008

Correspondentieadres

Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB Delft
tel: 015 260 8108
fax: 015 212 4968
www.hhdelfland.nl

Wijzigingsoverzicht

versie	datum	omschrijving	auteur
0.1	02-11-2007	Eerste opzet	BN
0.2	16-11-2007	Concept voor commentaar	BN
1.0	07-12-2007	Reacties uit de ambtelijke werkgroep verwerkt Input voor BMO	BN, HG
1.1		Tussenrapportage december 2007	BN, HG
1.2	06-02-2008	Laatste concept vóór D&H	BN, HG
2.0	20-02-2008	Ontwerp D&H	BN, HG
3.0	12-03-2008	Document vastgesteld D&H d.d. 11 maart 2008	BN

BN: Bas Nanninga, Hoogheemraadschap van Delfland

HG: Huub Glas, Contractmanager AWW, CMN

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	4
1.1	PROBLEEMSTELLING	4
1.2	BEOOGDE EFFECTEN EN UITGANGSPUNTEN	4
1.3	DE (AFVAL)WATERKETEN	4
2	VISIE 2015: TRANSPARANTE EN DOELMATIGE DIENSTVERLENING	5
2.1	TRANSPARANTE EN DOELMATIGE DIENSTVERLENING	5
2.2	ROBUUST EN DUURZAAM WATERSYSTEEM	5
2.3	INNOVATIE	5
2.4	ONTKOPPELEN AFVALWATERKETEN EN WATERSYSTEEM	5
2.5	SAMENWERKING INTENSIVEREN EN ORGANISEREN	5
3	ONDERBOUWING EN ACHTERGRONDEN	6
3.1	BESCHRIJVING ACTUELE SITUATIE	6
3.1.1	<i>Installaties aanleggen, beheren en onderhouden</i>	6
3.1.2	<i>Afkoppelen van verhard oppervlak</i>	7
3.1.3	<i>Afstemmen van schakels in de afvalwaterketen</i>	7
3.2	TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN	8
3.2.1	<i>Lange termijn ontwikkelingen (2030)</i>	9
3.2.2	<i>Bestuursakkoord Waterketen (BWK)</i>	9
3.2.3	<i>Wijzigingen in wet- en regelgeving</i>	9
3.2.4	<i>Overige ontwikkelingen</i>	10
3.3	FINANCIËLE ASPECTEN	11
4	AANBEVELINGEN VOOR STRATEGIE EN UITVOERING	13
4.1	COMMUNICATIE	13
4.2	STRATEGIE EN UITVOERING	13
4.2.1	<i>Transparantie en doelmatigheid</i>	13
4.2.2	<i>Ontkoppelen afvalwaterketen en watersysteem</i>	14
4.2.3	<i>Samenwerking</i>	14
4.2.4	<i>Innovatie</i>	14

1 Inleiding

1.1 Probleemstelling

Delfland heeft een visie op de afvalwaterketen nodig die richting geeft aan het dagelijks handelen en ontwikkelingen als het nieuwe waterbeheersplan en de doorontwikkeling van de organisatie. Nieuwe ontwikkelingen (zie par. 3.2.) geven Delfland voldoende redenen om te bezinnen op de toekomst. Ook het bestuur van Delfland heeft behoefte aan een visie als referentiekader voor de besluitvorming. Tenslotte blijkt uit de bestaande samenwerking met gemeenten dat een gezamenlijke visie de samenwerking nog verder kan verbeteren. Voor dit laatste is eerst een eigen visie op de afvalwaterketen nodig.

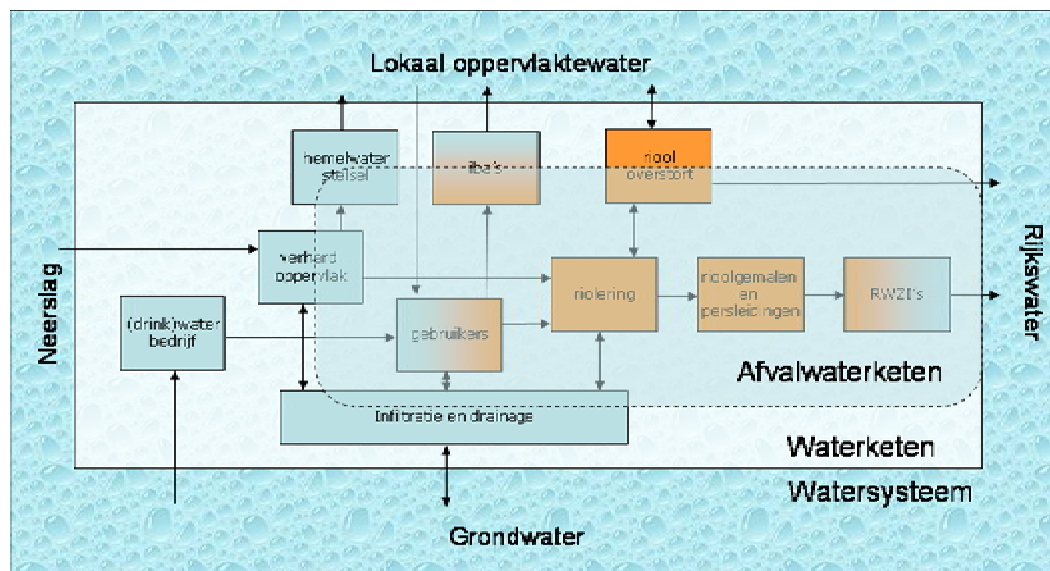
1.2 Beoogde effecten en uitgangspunten

Met Delflands visie op de afvalwaterketen worden de effecten en uitgangspunten beoogd:

- De visie geeft een concreet en realistisch beeld van de ontwikkeling van de afvalwaterketen tot 2015.
- De visie past binnen de te verwachten lange termijn ontwikkelingen.
- De visie wordt breed door de organisatie gedragen en gerealiseerd.
- De visie geeft richting aan Delflands handelen in de afvalwaterketen tot 2015.
- De visie levert bouwstenen aan voor het waterbeheersplan 2010-2015.
- De visie maakt de bestuurlijke opdracht aan een nieuwe sector zuiveringsbeheer helder en geeft mede richting geven aan de doorontwikkeling van de organisatie;
- De visie nodigt externe ketenpartners uit tot reflectie en het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van een gezamenlijke visie.

1.3 De (afval)waterketen

Met de waterketen wordt bedoeld de winning, bereiding en gebruik van drink- en proceswater en de inzameling, transport en zuivering van afvalwater (zie figuur 1). De waterketen is geen gesloten geheel, maar op verschillende plaatsen verbonden met het watersysteem.



Figuur 1: Schema van de waterketen op hoofdlijnen

Bij Delfland wordt meestal de term afvalwaterketen gebruikt. Dat is het deel van de waterketen, dat gaat over afvalwater: de inzameling, het transport en de zuivering van afvalwater. De hoeveelheid en de samenstelling van drinkwater is van weinig invloed op de afvalwaterketen. De capaciteit van de voorzieningen wordt namelijk vooral bepaald door de hoeveelheid regenwater die moet worden afgevoerd. Gezien de beperkte invloed van drinkwater op de rest van de keten richt deze visie zich vooral op de afvalwaterketen.

2 Visie 2015: transparante en doelmatige dienstverlening

De afvalwaterketen is een publieke dienst die wordt geleverd door gemeenten en waterschappen en bestaat uit inzameling, transport en zuivering van afvalwater. Delfland verzorgt hierin sinds 1970 het transport en de zuivering van afvalwater en doet dit met kennis en deskundigheid op het gebied van aanleg, beheer en onderhoud van installaties.

Wij kiezen voor doelmatige en transparante dienstverlening in de afvalwaterketen in 2015, waarmee wordt bijgedragen aan een robuust en duurzaam watersysteem. Innovatie, ontkoppeling van afvalwaterketen en watersysteem en intensieve samenwerking zijn hiervoor nodig.

2.1 Transparante en doelmatige dienstverlening

Transparant betekent: helderheid in doelen, prestaties en kosten. Met ketenpartners vergroten wij het inzicht in de werking van de afvalwaterketen en de kosten(opbouw). Dit moet leiden tot een beter inzicht in nieuwe kansen voor vergroting van de doelmatigheid. Transparant betekent ook dat burgers en bedrijven weten waar zij terecht kunnen met vragen en klachten. Wij zullen hun inzicht geven in de werking van de afvalwaterketen en hoe men hiermee om moet gaan.

Delfland wil een beter inzicht in de werking van de afvalwaterketen en de kosten(opbouw), door kennis op te bouwen en te delen met ketenpartners.

Doelmatig betekent in deze visie dat onze doelen helder zijn voor betrokken partijen en dat deze effectief en tegen de laagst maatschappelijke kosten worden gerealiseerd. Door transparantie worden kansen voor vergroting van de doelmatigheid zichtbaar. Daarnaast betekent doelmatigheid, dat wij de inzameling, het transport en de zuivering van afvalwater uitvoeren met minimale overlast voor de burger en het milieu.

2.2 Robuust en duurzaam watersysteem

Robuustheid en duurzaamheid zijn belangrijke begrippen om voorbereid te zijn op de toekomst. Robuust betekent dat wij rekening houden met de gevolgen van klimaatverandering en met hogere eisen van onze welvaartsmaatschappij. Duurzaamheid betekent dat wij ons voorbereiden op het schaarser worden van grondstoffen en ruimte.

2.3 Innovatie

Een goede voorbereiding op de toekomst vraagt om innovatie. Binnen de afvalwaterketen is deze innovatie gericht op de thema's: energie, afval(water) als product (bijvoorbeeld hergebruik van effluent) en nieuwe vormen van samenwerking. Innovatie vraagt om een cultuuromslag naar pro-activiteit, lef, creativiteit en het loslaten van tradities en dogma's.

2.4 Ontkoppelen afvalwaterketen en watersysteem

De afvalwaterketen is bij uitstek geschikt voor de doelmatige afvoer en behandeling van afvalwater. Wij benutten onze zuiveringsinstallaties maximaal voor een doelmatige afvalwaterketen en een robuust en duurzaam watersysteem. We hebben gemeenten nodig om relatief schoon regenwater, grondwater en oppervlaktewater te ontkoppelen van de afvalwaterketen, waar dit nuttig en doelmatig is. Deze afweging maken wij met gemeenten op basis van doelmatigheid van de afvalwaterketen en verbetering van de leefomgeving.

2.5 Samenwerking intensiveren en organiseren

Wij zullen open en transparant met externe partijen omgaan en communiceren en nieuwe vormen van samenwerking onderzoeken. De bestaande samenwerking met gemeenten, zoals optimalisatiestudies, versterken we en breiden we uit naar een permanente vorm. Daarnaast onderzoeken we welke kansen er zijn voor samenwerking met andere partijen. Als voorbeeld hierbij gelden DRSH, Delfluent en de samenwerking met het laboratorium van Waterschap Hollandse Delta.

De vergroting van transparantie moet ook de gewenste vorm van samenwerking met gemeenten en andere zuiveringsbeheerders zichtbaar maken.

3 Onderbouwing en achtergronden

In onderstaande paragrafen zal worden toegelicht waarom Delfland kiest voor deze visie op de afvalwaterketen. Hieruit blijkt op hoofdlijnen het volgende:

- De afgelopen jaren ging de meeste aandacht van Delfland naar het aanleggen en intensiveren van leidingen en installaties. In 2010 zijn deze werkzaamheden grotendeels afgerond en verschuift de aandacht naar transparantie en doelmatigheid in het beheer en onderhoud en de dienstverlening (paragraaf 3.1.1.).
- Afvalwaterketen en watersysteem zijn op verschillende punten met elkaar verbonden. Dit leidt soms tot verontreiniging van het lokale oppervlaktewater en belasting van de AWZI met relatief schoon hemelwater, grondwater en oppervlaktewater. In verschillende plannen worden door gemeenten mogelijkheden voor afkoppelen van verhard oppervlak benut. Te vaak wordt afkoppelen echter als doel op zich beschouwd. Er is meer behoefte aan integrale afwegingen, waarbij het nut en de noodzaak van afkoppelen inzichtelijk worden gemaakt. (paragraaf 3.1.2).
- Riolering, afvalwatertransport en –zuivering vormen één aaneengesloten keten van onderdelen die elkaar beïnvloeden. Deze afzonderlijke onderdelen zijn echter ondergebracht bij meerdere partijen (particulieren, gemeenten en Delfland). Dit leidt tot suboptimalisatie en bemoeilijkt de uitvoering van milieudoelstellingen in de afvalwaterketen. Vanuit bestaande samenwerkingsinitiatieven ontstaat de behoefte om door te pakken naar een permanente vorm van samenwerking (paragraaf 3.1.3.).
- De toekomstige ontwikkelingen zijn gericht op vergroting van de transparantie en doelmatigheid in de afvalwaterketen, vergroting van de robuustheid en duurzaamheid in het watersysteem, verbetering van de samenwerking tussen verschillende instanties, innovatie in de (afval)watersector en een beter contact met de burger (paragraaf 3.2.).
- De zuiveringskosten liggen binnen Delfland hoog in vergelijking met andere waterschappen en zullen de komende jaren blijven stijgen. Er liggen echter kansen om de transparantie en doelmatigheid in het zuiveringsbeheer en de totale afvalwaterketen te vergroten (paragraaf 3.3.).

3.1 Beschrijving actuele situatie

In onderstaande paragrafen is een beschrijving gegeven van de actuele situatie in de afvalwaterketen. Dit wordt gedaan aan de hand van een evaluatie van het waterbeheersplan 2006-2009 en een aantal recente onderzoeken.

3.1.1 Installaties aanleggen, beheren en onderhouden

Binnen de afvalwaterketen heeft Delfland sinds 1970 op basis van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo, artikel 15a) de zorgplicht voor de zuivering van afvalwater. Hiertoe heeft Delfland in 2008 de eindverantwoordelijkheid voor het beheer van 4 AWZI's. Vanuit de zorgtaak voor afvalwaterzuivering heeft Delfland ook een aantal eindrioolgemalen en transportleidingen in beheer.

Voor het transport en de zuivering van afvalwater is in het Waterbeheersplan 2006-2009 het volgende doel gesteld:

Het aanleggen, beheren en onderhouden van de installaties op het gebied van het transporteren en zuiveren van afvalwater.

De maatregelen in het waterbeheersplan richten zich vooral op het aanleggen en aanpassend. Aan het eind van de looptijd van het waterbeheersplan 2006-2009 is hieraan voldaan. Dan voldoet de infrastructuur en is deze voorbereid op toekomstige ontwikkelingen tot ca. 2025. Door de nieuwbouw en aanpassingen in de afgelopen jaren lopen de kosten voor het zuiveringsbeheer op (zie paragraaf 3.3.) en was Delfland vooral gericht op uitvoering van maatregelen. In de toekomst zal de nadruk daarom vooral liggen op de volgende stap in de beleidscyclus: doelmatig beheer en onderhoud en dienstverlening.

3.1.2 Afkoppelen van verhard oppervlak

De waterketen is geen gesloten geheel, maar op verschillende plaatsen verbonden met het watersysteem (zie figuur 1, hoofdstuk 1):

- er vinden op meerdere plaatsen lozingen plaats vanuit de afvalwaterketen in bodem en oppervlaktewater, waarbij riooloverstorten en hemelwaterlozingen de belangrijkste bronnen zijn;
- de riolering wordt niet alleen gebruikt voor afvalwater maar ook voor de afvoer van regen-, grond- en oppervlaktewater;
- de samenstelling en gelijkmatige aanvoer van het afvalwater wordt beïnvloed door lozingsgedrag en rioolbeheer en is belangrijk voor het goed verlopen van het zuiveringsproces op de AWZI.

Vanwege de nadelen van deze verbondenheid tussen afvalwaterketen en watersysteem is in het waterbeheersplan 2006-2009 een doelstelling opgenomen voor het afkoppelen van verhard oppervlak:

Neerslagwater bij afstroming naar oppervlaktewater wordt niet vervuild en niet meer afgevoerd via het rioleringstelsel naar de zuivering.

Als concrete uitwerking is aangegeven, dat:

- door de inzet van stimuleringsregelingen in 5 % (in 2025 20%) van gemengd gerioleerd gebied schoon regenwater is afgekoppeld;
- alle gemeenten een actuele Wvo-vergunning hebben en de rioolstelsels voldoen aan het waterkwaliteitsspoor.

De Wvo-vergunningen zijn in 2005 voor alle gemeenten verleend. De afspraken die hierin vastliggen sluiten aan bij de doelstelling van het waterbeheersplan 2006-2009, zodat verwacht wordt dat eind 2009 alle benodigde maatregelen voor de basisinspanning en waterkwaliteitsspoor zijn uitgevoerd.

Het afkoppelen van verhard oppervlak ligt iets achter op schema met het waterbeheersplan 2006-2009. Dit komt door de soms hoge kosten van afkoppelen. De bijdrage van Delfland hieraan is in veel gevallen niet substantieel. Daarnaast kan regenwater verontreinigd zijn door activiteiten of door uitloging van bouwmaterialen of ervoor zorgen dat de wateropgave in stedelijk gebied zodanig toeneemt dat het afkoppelen van regenwater niet meer doelmatig is.

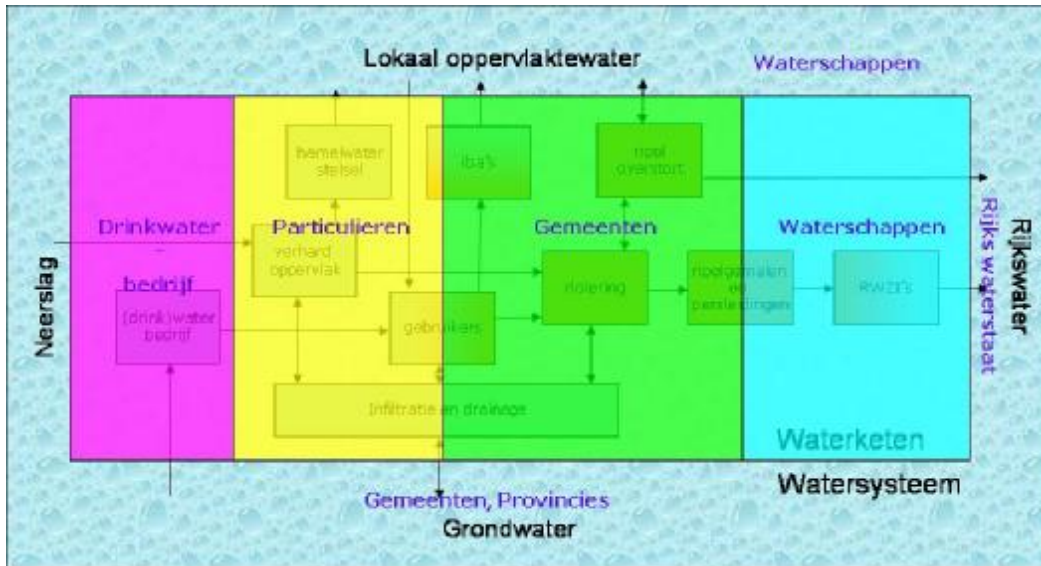
Afkoppelen heeft vooral zin als het doelmatig is en bijdraagt aan een verbetering van de leefomgeving. In de toekomst zal de nadruk daarom liggen op een integrale afweging voor het omgaan met regenwater en grondwater in stedelijk gebied. Afkoppelen is dan geen doel op zich meer, maar een mogelijke maatregel bij te dragen aan een doelmatige afvalwaterketen en een verbetering van de leefomgeving.

3.1.3 Afstemmen van schakels in de afvalwaterketen

Er zijn veel verschillende instanties bij de waterketen betrokken (zie figuur 2). Uit een landelijk onderzoek in 2001 naar de borging van de publieke belangen in de waterketen (PriceWaterhouseCoopers, 2001) bleek dat samenwerking tussen deze instanties nodig is. Een focus op eigen taken en verantwoordelijkheden binnen de waterketen leidt tot namelijk tot suboptimalisatie. Dit beeld wordt bevestigd door andere onderzoeken en rapportages (Kiwa, 1989 en WaterKip, 2006). Daarnaast is in het onderzoek geconcludeerd dat realisatie van nieuw milieubeleid wordt bemoeilijkt door de gefragmenteerde organisatie van de waterketen. Dit knelpunt is zichtbaar in de realisatie van Delflands afkoppelbeleid (paragraaf 3.1.2.).

Een belangrijk gevolg van een gefragmenteerde organisatie van de afvalwaterketen is ook dat kennis en informatie is versnipperd over meerdere instanties:

- Delfland heeft moeite met het goed opstellen van afvalwaterprognoses voor de lange termijn, omdat kennis van ruimtelijke en demografische ontwikkelingen vooral aanwezig is bij gemeenten, provincie en landelijke overheidsinstanties.
- Er is voldoende inzicht in het functioneren van de afvalwaterketen als geheel, omdat gegevens afzonderlijk worden bijhouden en er nog te worden gemeten en gedeeld.



Figuur 2: Organisaties betrokken bij de waterketen

Voor de afvalwaterketen als geheel is in het WBP 2006-2009 het volgende doel gesteld: *Afstemmen van alle schakels in de afvalwaterketen, zodanig dat ontwerp en beheer van de gehele afvalwaterketen zijn gebaseerd op aanvaardbare maatschappelijke kosten en draagkracht van het watersysteem.*

De activiteiten zijn genoemd ter realisatie van dit doel:

- de capaciteit van aanbod van afvalwater en verwerkingsmogelijkheden zijn op elkaar afgestemd;
- maatregelen worden zo spoedig mogelijk geënt op regelgeving op Europees, nationaal en regionaal niveau;
- innovaties op het gebied van gebruik van alternatieve grondstoffen voor waterzuivering worden onderzocht en deels toegepast;
- kennis is gebundeld en externe contacten zijn gegroeid en worden benut.

Een aantal samenwerkingsinitiatieven binnen de afvalwaterketen is gestart binnen het programma "Samenwerking in de afvalwaterketen". Door Delfland is in de periode 2005-2007 in samenwerking met vijf gemeenten een optimalisatiestudie van het afvalwatersysteem (OAS) van AWZI De Groote Lucht uitgevoerd. Hieruit blijkt eveneens dat door samenwerking en afstemming van investeringen besparingen mogelijk zijn. Ook is gestart met het Innovatieprogramma, waarmee de waterketen van Delfland innovatiever moet gaan worden. Dit zijn continue processen, waar in dit waterbeheersplan 2006-2009 een start mee is gemaakt. Voor de toekomst zal vanuit deze bestaande initiatieven worden verder gewerkt om de bestaande samenwerking verder te intensiveren en organiseren.

3.2 Toekomstige ontwikkelingen

De toekomstige ontwikkelingen zijn gericht op vergroting van de transparantie en doelmatigheid in de afvalwaterketen, vergroting van de robuustheid en duurzaamheid in het watersysteem, verbetering van de samenwerking tussen verschillende instanties, meer aandacht voor innovatie in de (afval)watersector en een beter contact met de burger.

Dit zal in onderstaande paragrafen worden onderbouwd aan de hand van:

- Lange termijn ontwikkelingen
- Bestuursakkoord Waterketen
- Wijzigingen in wet- en regelgeving
- Overige ontwikkelingen

3.2.1 Lange termijn ontwikkelingen (2030)

Het klimaat is aan het veranderen. Dit uit zich in extreme weerbeelden: meer en heviger neerslag en meer en langere droogte. De toename van de hoeveelheid en intensiteit van de neerslag kunnen aanzienlijke gevolgen hebben voor de afvalwaterketen. Er zal vaker water-op-straat optreden en riooloverstorten en overstortbemalingen zullen vaker en meer rioolwater lozen op oppervlaktewater. Daarnaast worden grondstoffen, water en energie schaarser en zullen deze op duurzame wijze moeten worden verkregen. De globalisering neemt toe: de wereld wordt kleiner, grenzen vervagen en de invloed van Europa wordt groter. Naast deze globalisering is ook een ontwikkeling zichtbaar waarbij de maatschappij verder individualiseert en de hang naar verbondenheid en eigen identiteit toeneemt. Dit zorgt voor grotere verwachtingen en wensen ten aanzien van de publieke taken in de afvalwaterketen. De burger wordt kritischer richting de overheid en wil als klant alleen betalen voor dat wat hij krijgt en daadwerkelijke nodig vindt. Hierdoor neemt de vraag naar transparantie en efficiency toe. Afwegingen vinden meer integraal en lokaal plaats. Bij ontwikkelingen in het gebied zijn steeds meer spelers betrokken. Hierbij is goede informatievoorziening van groot belang. De media krijgen steeds meer invloed, hetgeen het belang van transparantie en goede informatievoorziening bevestigt. Door vergrijzing ontstaat er een krapte op de arbeidsmarkt voor deskundige en ervaren medewerkers, die een belangrijk deel van de informatie bij zich dragen. Daar tegenover staat echter dat de mogelijkheden voor digitale informatievoorziening zich steeds verder zal ontwikkelen, zodanig dat op elk ogenblik en plaats de juiste informatie geleverd zal kunnen worden.

3.2.2 Bestuursakkoord Waterketen (BWK)

In 2007 hebben de ministeries VROM en V&W, IPO, VNG, Unie van Waterschappen en VEWIN het nationaal Bestuursakkoord Waterketen (BWK) gesloten. Dit akkoord is bedoeld om een landelijke impuls te geven aan samenwerking in de afvalwaterketen en is gericht op de volgende speerpunten:

- Benchmarking; om inzicht te krijgen in geleverde prestaties en om van elkaar te leren met behulp van de benchmarks zuiveringsbeheer, riolering en afvalwaterketen;
- Samenwerking; om de keten te optimaliseren en vanuit optimalisatiestudies door te pakken naar een permanente samenwerking;
- Zicht op kosten: vergroting van de transparantie van kosten en inzicht in kansen voor efficiencyverbetering;
- Innovatie; vanuit een landelijke visie ontwikkelen van nieuwe technieken om de waterketen op de lange termijn te verbeteren;
- Betrokken burger; burgers hebben een belangrijke invloed op de waterketen. De bedoeling is de beleving van water te versterken zodat de burger op een bewustere en duurzamere manier omgaat met water.

3.2.3 Wijzigingen in wet- en regelgeving

Momenteel wordt gewerkt aan een aantal nieuwe wetten en regels (zie tabel 1) die moeten zorgen voor betere samenwerking binnen het integrale waterbeheer en de afvalwaterketen. Daarnaast vinden een aantal wijzigingen plaats die de transparantie in de afvalwaterketen vergroten. Deze wijzigingen worden hieronder toegelicht.

Tabel 1: Stand van zaken nieuwe wet- en regelgeving (stand per 1 januari 2008)

Omschrijving	Status
1. Wet modernisering waterschapsbestel	Gepubliceerd in Staatsblad 2007, nr. 208
2. Verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken	Gepubliceerd in Staatsblad 2007, nr. 276
3. De Waterwet	In behandeling bij Tweede Kamer

De wet modernisering waterschapsbestel is een wijziging van onder andere de Waterschapswet en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren in verband met de modernisering en vereenvoudiging van de bestuurlijke structuur en de financieringsstructuur van waterschappen. Direct relevant voor de afvalwaterketen is dat het passieve waterkwaliteitsbeheer zal worden bekostigd uit de nieuwe watersysteemheffing. Deze kosten worden nu gedekt uit de verontreinigingsheffing. De kosten van het transporteren en zuiveren van afvalwater zal moeten worden gedekt uit de nieuwe zuiveringsheffing, die de verontreinigingsheffing vervangt.

De wetwijziging "Verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken" zorgt voor een onderscheid tussen diverse soorten afvalwater (stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater) en beoogt hiermee vuile en schone waterstromen zoveel mogelijk gescheiden te houden. De gemeente heeft met deze wetwijziging niet enkel meer de zorgplicht voor de inzameling en transport van afvalwater, maar ook van overtollig grondwater en regenwater. Daarnaast verandert het rioolrecht van de gemeenten in een rioolheffing, die op termijn betere mogelijkheden biedt voor samenwerking met waterschappen op het gebied van belastingheffing.

In de nieuwe Waterwet krijgen de principes van integraal waterbeheer een wettelijke grondslag. Dit betekent dat alle aspecten van het watersysteem (grondwater, oppervlaktewater en waterkeringen) voortaan in hun onderlinge samenhang moeten worden beschouwd. De belangrijkste verwachte veranderingen op het gebied van de afvalwaterketen door deze nieuwe wetgeving zijn, op grond van het gezamenlijke standpunt van IPO, VNG en UvW in het LBOW van 16 april 2007:

- Het onderbrengen van de vergunningen voor indirecte lozingen (dus lozingen van bedrijven op de riolering) in de brede omgevingsvergunning;
- Beperking van de lastendruk door voor meer directe lozingen op oppervlaktewater (waaronder lozingen van afvalwater van huishoudens en riooloverstorten) algemene regels te stellen ter vervanging van het huidige stelsel van vergunningen;
- De aansluitvergunning komt te vervallen;
- Gemeente en waterschap maken vormvrije afspraken over de aanpak van waterproblemen.

3.2.4 Overige ontwikkelingen

NBW

In 2003 hebben de minister-president, de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de vertegenwoordigers van de IPO, VNG en Unie van Waterschappen het nationaal bestuursakkoord water (NBW) getekend. Doel van NBW is om in 2015 het watersysteem op orde te hebben en te houden anticiperend op veranderende omstandigheden, zoals klimaatverandering, zeespiegelstijging en toename van verhard oppervlak. Het akkoord wordt momenteel door gemeenten en waterschappen uitgewerkt in watersysteemanalyses en gemeentelijke waterplannen, waarin ook de mogelijke maatregelen in de afvalwaterketen worden meegenomen.

KRW

In de KRW staat dat de Europese wateren in 2015 in een goede chemische en ecologische toestand moeten verkeren. De EU en de nationale overheid bepalen de normen voor een aantal verontreinigende stoffen. De ecologische doelen dienen door de lagere overheden (waterschappen, provincie en gemeenten) in samenwerking met belangenorganisaties te worden bepaald. In 2009 moeten de lidstaten in een stroomgebiedbeheersplan aankondigen welke maatregelen ze daarvoor gaan nemen. In de vaststelling van maatregelen zet Delfland voor wat betreft de verontreinigende stoffen in op het terugdringen van stikstof en fosfaat.

In de maatregelen wordt sterk ingezet op de uitvoering van al bestaande afspraken. Voor wat betreft de afvalwaterketen betreft het de al geplande maatregelen voor de basisinspanning, waterkwaliteitsspoor en opheffen van ongerioleerde lozingen en aansluiting van het buitengebied en de glastuinbouw. Daarnaast is besloten om de zuiveringsprocessen op de AWZI's De Groote Lucht en Nieuwe Waterweg te sturen op extra inspanningen voor biologische stikstofverwijdering, bovenop de bestaande eisen voor het gebiedsrendement.

Hiertoe wordt de AWZI De Groote Lucht in 2008 omgebouwd, waarbij op milieubewuste, duurzame en efficiënte wijze stikstof en fosfaat kan worden verwijderd.

3.3 Financiële aspecten

Een visie gericht op transparantie en doelmatigheid vraagt om versterking van financieel inzicht in de afvalwaterketen. Het doel is immers om de laagst maatschappelijke kosten te vinden in de keten.

Transparantie betekent, dat van alle stappen in de keten de kostenpatronen inzichtelijk zijn. Zo kunnen afwegingen worden gemaakt tussen verschillende oplossingen en hun voor- en nadelen. Dit biedt een goede Ausgangssituatie voor overleg met partners in de afvalwaterketen over kostenverdeling. Transparantie komt van beide kanten komen: onze samenwerkingspartners moeten ook inzicht geven in de kosten en effecten.

Doelmatigheid vertaalt zich uiteindelijk in de zuiveringstarieven, die Delflands bestuur vaststelt. De wijze waarop de zuiveringsheffing wordt vastgesteld moet transparant zijn op basis van de systematiek van meerjarenbegroting. Door de inwerkingtreding van de nieuwe waterschapswetgeving in 2009 zal het inzicht in de opbouw van enerzijds de zuiveringsheffing en anderzijds de watersysteemheffing toenemen.

De Delflandse begroting is gebaseerd op de systematiek van beleid- en beheerproducten. Hiermee wordt de relatie zichtbaar tussen producten, middelen en werkprocessen. In het kader van wettelijke vereisten op het gebied van rechtmatigheid is het van belang dat Delfland een vorm van productenbegroting hanteert.

In de periode 2006 tot 2009 (en ook de jaren ervoor) zijn in Delfland honderden miljoenen euro's geïnvesteerd in de zuiveringstechnische werken (transportstelsel, zuiveringen). Veel aandacht is daarbij gegaan naar beheersing van projectbudgetten en activering van investeringen in meerjarenperspectief. De wijze waarop met investeringen is omgegaan is tot in lengte van jaren bepalend voor de hoogte van de zuiveringheffing (vanwege het gekozen afschrijvings- en reserveringsbeleid). Zoals jaren geleden al gepland zijn de zuiveringstarieven geleidelijk gestegen. In 2007 heeft Delfland de hoogste zuiveringsheffing van Nederland (€ 70,18 per v.e.). Dat tarief zal in de periode tot 2012, op basis van het huidige verdeelsysteem, stijgen tot bijna € 90 per v.e. (bron: meerjarenraming 2008 – 2012). Die ontwikkeling vormt het logische uitvloeisel van de grote investeringsdruk op zuiveringstechnische werken. Die investeringen waren nodig om in een druk bevolkte regio met spaarzame ruimte tijdig te kunnen voldoen aan Europese en landelijke eisen. Vanaf 2009 is de infrastructuur voor zuiveringstechnische werken op orde.

Doelmatigheidseisen die vanuit het Bestuursakkoord Waterketen worden gevraagd van de zuiverende waterschappen zullen in Delfland op termijn van 2009 – 2015 niet goed zichtbaar zijn in de ontwikkeling van de zuiveringsheffing. De ontwikkeling van de zuiveringsheffing is in deze periode vastgelegd door de wijze, waarop met de investeringen (vooral in de Haagse Regio) en de dienstverleningsvergoeding voor de private partner in de PPS wordt omgegaan. Met de PPS is een besparing op de netto contante waarde van de kosten van beheer van de zuiveringstechnische werken in de Haagse Regio bereikt ten opzichte van de eerder ingeschatte kosten onder eigen beheer. Dit betekent dat het niveau van de zuiveringsheffing na 2015 zich lager ontwikkelt dan dat die zich zou ontwikkelen als Delfland geen PPS was aangegaan. Die doelmatigheidswinst is al ingecalculleerd in het meerjarenperspectief. Na 2015 wordt de doelmatigheidswinst van samenwerken in de afvalwaterketen beter zichtbaar.

De kosten voor de rioleringstaak van gemeenten zijn op dit moment nog moeilijk inzichtelijk te maken, omdat Delfland te maken heeft met 12 gemeenten met verschillende manieren van begroten. Wel kan op basis van informatie van COELO en Stichting Rioned worden geschat dat het tarief van het rioolrecht momenteel rond € 130 per huishouden ligt. Ook bij de gemeenten is de verwachting dat de tarieven voor het rioolrecht de komende jaren nog fors zullen stijgen. Binnen gemeenten zal steeds meer gebruik worden gemaakt van het verbrede rioolrecht.

Vanaf 2009 zullen de grootste investeringsopgaven in de zuiveringstechnische werken zijn afgerond. Het accent verschuift in de periode 2009 – 2015 naar optimalisatie van de operationele en indirecte kosten. Onze begrotingssystematiek sluit goed aan op de werkwijze van de landelijke Benchmark Zuiveringsbeheer. De resultaten van de Benchmark zijn goede indicatoren om de financiële analyse binnen Delfland op te pakken en onze bedrijfsvoering te vergelijken met en te leren van andere waterschappen.

Het accent in financieel beheer zal verschuiven naar financiële analyse van mogelijkheden om:

- met dezelfde bedrijfsmiddelen meer resultaat te bereiken;
- door optimalisatie van het beheer en onderhoud van bedrijfsmiddelen dezelfde resultaten te bereiken;
- bij nieuwe investeringsbesluiten of groot onderhoud te besparen op de totale investeringssom door in de afvalwaterketen het investeringsvraagstuk te temporiseren en/of de levenscycluskosten te optimaliseren.

De financiële analyse van voornoemde mogelijkheden vergt een pro-actieve en financieel georiënteerde houding van het management, de bedrijfskundigen, beleidsmedewerkers en technici. Optimalisatiestudies zijn goede instrumenten om, in samenspraak met partners in de afvalwaterketen, te komen tot keuzes.

Informatiemanagement is een sleutelbegrip. Er zal meer samenhang worden aangebracht tussen de financiële systemen, onderhouds- en beheersystemen en prestatie-indicatoren. Dit genereert relevante en samenhangende managementinformatie. Vanuit die samenhang kunnen afgewogen en gemotiveerde financiële besluiten worden genomen. Beheer, analyse en evaluatie van prestatiegegevens en de benodigde middelen om prestaties te leveren op het gebied van zuiveringstechnische werken zullen veel aandacht krijgen. Dat maakt het mogelijk om doelmatige beslissingen te nemen en deze transparant te kunnen presenteren.

4 Aanbevelingen voor strategie en uitvoering

Deze visie op de afvalwaterketen zal worden aangeboden voor besluitvorming aan D&H d.d. 4 maart 2008. Vervolgens zal de visie worden gepresenteerd in de informatie VV van 19 maart 2008. Vervolgens zal deze visie dienen als input voor het nieuwe Waterbeheerplan 2010-2015, de doorontwikkeling van B&O en de reorganisatie van de Sector Zuiveringsbeheer.

4.1 Communicatie

Interne communicatie zal plaatsvinden via de gebruikelijke kanalen: Op Peil, intranet, etc. Daarnaast heeft het management van de Sector Zuiveringsbeheer en de Sector B&O een belangrijke rol in het uitdragen en uitvoeren van de visie.

Er zal veel aandacht worden besteed aan het uitdragen van de visie richting ketenpartners, vooral gemeenten. Doel hiervan is ketenpartners uit te nodigen om actief bij te dragen aan de vergroting van de transparantie en doelmatigheid van de afvalwaterketen. Een belangrijke activiteit hierbij is het uitvoeren van optimalisatiestudies en het meedenken aan de vormgeving van de toekomstige samenwerking. Voor de externe communicatie is al een concept-communicatieplan opgesteld, dat nog verder zal worden uitgewerkt. Onderzocht wordt of de communicatie met gemeenten kan worden gecombineerd met de activiteiten die vanuit het traject van het waterbeheersplan worden georganiseerd.

4.2 Strategie en uitvoering

Op basis van de visie op de afvalwaterketen zal het bestaande programma "Samenwerking in de afvalwaterketen" worden geëvalueerd op de volgende punten:

- Wat zijn de resultaten van het programma tot nu toe?
- Is het programma nog steeds zinvol, of kunnen doelen beter op een andere wijze gerealiseerd worden?
- Sluiten de doelstellingen en activiteiten aan bij de visie?

Op dit moment bestaat het idee om het bestaande programma "Samenwerking in de afvalwaterketen" te beëindigen. Vervolgens zal er een nieuw programma worden opgesteld dat meer aansluit bij de huidige visie: een transparante en doelmatige afvalwaterketen. Afhankelijk van de uitkomst van het communicatietraject kan worden gekozen voor een intern programma of een programmatische samenwerking met gemeenten. De gezamenlijke aanpak heeft uiteraard de voorkeur, maar is afhankelijk van de manier waarop gemeenten hieraan wensen bij te dragen.

De realisatie van deze visie zal onderdeel uitmaken van een integrale strategie die wordt opgesteld in het kader van het nieuwe waterbeheersplan 2010-2015.

Hieronder worden een aantal ideeën geschetst voor de realisatie van de visie, welke in het visietraject naar voren zijn gekomen.

4.2.1 Transparantie en doelmatigheid

- Versterking van financieel inzicht in de totale afvalwaterketen (incl. gemeenten).
- Financiële analyse van mogelijkheden om:
 - met dezelfde bedrijfsmiddelen meer resultaat te bereiken;
 - door optimalisatie van het beheer en onderhoud van bedrijfsmiddelen dezelfde resultaten te bereiken;
 - bij nieuwe investeringsbesluiten of groot onderhoud te besparen op de totale investeringssom door in de afvalwaterketen het investeringsvraagstuk en de levenscycluskosten te optimaliseren.
- Samenhang aanbrengen tussen de financiële systemen, onderhouds- en beheersystemen en prestatie-indicatoren. Vanuit die samenhang kunnen afgewogen en gemotiveerde financiële besluiten worden genomen.
- Optimalisatiestudies zijn goede instrumenten om, in samenspraak met partners in de afvalwaterketen, te komen tot keuzes. Deze studies meer richten op beheer en onderhoud en Asset Management, omdat de investeringen afnemen. Afspraken voortkomend uit dit proces vastleggen in afvalwaterakkoorden.

- Beter gegevensbeheer van prestaties en middelen op het gebied van zuiveringstechnische werken.
- Het gegevensbeheer van het afvalwatertransportsysteem moet accuraat zijn.
- Samenwerking op het gebied van meten en monitoren om het totale inzicht in de afvalwaterketen te vergroten.
- De burger informeren over de werking van de afvalwaterketen en wat dit betekent voor het lozingsgedrag.
- Vergroten klantvriendelijkheid.
- Beleid ontwikkelen om klanten aangesloten te houden en afhaken tegen te gaan.
- Actief meewerken aan de ontwikkeling van benchmarks.
- Capaciteitsmanagement (afnameverplichting, afvalwaterprognoses, klantenbinding, etc. afstemmen met capaciteiten systeem en toekomstige investeringen).
- Risico-analyse van de afvalwaterketen (bijv. HACCP)

4.2.2 Ontkoppelen afvalwaterketen en watersysteem

- Ontwikkelen van integraal beleid over hoe we wensen om te gaan met regenwater, grondwater en afvalwater.
- Optimalisatiestudies (OAS) en afvalwaterakkoorden integraal onderdeel maken van waterplannen.
- Vergroten van het inzicht in de maatschappelijke kosten en baten van afkoppelen van verhard oppervlak en rioolvreemd water.

4.2.3 Samenwerking

- Bestaande samenwerking met gemeenten op het gebied van de afvalwaterketen uitbreiden en bestendigen, via een "virtuele afvalwaterketenorganisatie".
- OAS en afvalwaterakkoorden integreren met waterplannen.
- Onderzoeken kostenreductie van verschillende soorten van samenwerking en organisatie: horizontaal/verticaal, publiek/nutsbedrijf/privaat, schaalvergroting/schaalverkleining.
- Gemeente-overstijgende rol op het gebied van afvalwater invullen (bijvoorbeeld door het organiseren van bijeenkomsten voor kennisuitwisseling).

4.2.4 Innovatie

Er bestaat een Innovatieprogramma binnen de sector zuiveringsbeheer. Binnen dit programma kunnen nieuwe ideeën worden ingebracht en uitgewerkt. Daarnaast wordt er vanuit het Bestuursakkoord Waterketen gewerkt aan een landelijk innovatieprogramma. Delfland doet aan de volgende projecten mee:

- Klimaatneutrale waterketen (trekker Kiwa Waterresearch)
- Project "Help de dokter verzuipt" (trekker Pharmafilter)

In het voorjaar van 2008 wordt een bestuurlijke workshop georganiseerd, dat mede richting zal geven aan de uitwerking van innovatie binnen de afvalwaterketen.

Tijdens behandeling van de visie in D&H d.d. 11 maart 2008 is de nadrukkelijke wens van het college naar voren gekomen om een onderzoek te doen naar mogelijkheden voor de aanwending van effluent van zuiveringen voor andere doeleinden. Deze wens zal worden meegenomen in de actualisatie van het innovatieprogramma.